

Några hågkomster från Västerås Kraftverk

av driftverkmästare K.B. Johansson (1952)

Driftverkmästare K.B. Johansson arbetade på ångkraftverket från 1917 till 1952. De första månaderna som inhyrd montör. Han blev fast anställd 1 jan 1918. Under alla år han arbetade på ångkraftverket gjorde han dagboksanteckningar över vad som hänt på och kring driften. Under första året, 1917, var han ganska detaljerad, men sedan blev det mest summarisk noteringar och då om teknik. Men det blev även en del ”mjuka” fakta, som prominenta besök av såväl kungligheter som en levande björn.

Då han gick i pension 1952 sammanställde han sina anteckningar till ett dokument som redovisas här. För att göra dokumentet lite mera lättläst har viss redigering gjorts. Originalen finns på Landsarkivet, Uppsala. Ångkraftverkets Vänners arkiv har kopior.

I samband med redigeringen har vi lagt till en liten förklaringstabell över använda förkortningar och några fotografier/tidningsurklipp.

Foto från 1930-talet

1917 Till Västerås kom jag första gången den 29 januari 1917 för montage av nuvarande G1, som då sattes på nuvarande G2 plats. Följaktligen fick den då beteckningen G2. Vad beträffar byggnadens storlek 1917 så sträckte sig ställverksbyggnaden så långt som kapslade ställverket är nu. Åt maskinsalssidan sträckte den sig så långt som t.o.m. G4 och hela gamla pannhuset utan några sidobyggnader. Lokalställverket var placerat i nuvarande entréhallen med två mindre transformatorer från 6000 till 190 V. Vidare fanns i entréhallen avklädningsrum för montörerna åt transformatorverkstadssidan. Transformatorverkstad fanns även då men litet kortare i östlig riktning än nu.

Kapslade ställverket var då öppet ställverk för G1, G2 och senare för G3 samt för T1 och T2 6kV. T1 och T2 är nuvarande resp. T10 och T9 med tre lindningar på 6, 20 och 70 kV, utan lindningskopplare för 20 kV, och var på 5000 kVA. För övrigt bifogas ett schema nr F-8161 över ställverksutrustningen, troligen det enda schema som nu finns från VK början. ASEA och stadens brytare var placerade där driftförrådet nu är mellan omformarerummet och 70 kV-salen rum 1. Brytarna var

små och det föreföll inte vara så trångt. I taket över ASEA och stadens brytare var det lika högt som i övriga delen av 70 kV-salen. 70 kV brytarna var placerade i 70 kV-sal 1. På övre 70 fanns inga 70 kV brytare men 3 st 20 kV och 1 st 30 kV brytare, som var placerade där LOR-S är placerad. 20 kV linjerna gick ut genom ställverksgaveln. Till ÄK fanns då endast en linje.

I nuvarande relärum var tankar för transformatorolja med golvnivå lika med övre 70 kV-salen. Ett litet oljefilter var placerat i 6 kV ställverket ungefär på RT1-DS plats. Nuvarande mätarrum tillhörde ASEA och stadens ställverk. På så sätt fick man högre i taket. Reläerna var placerade bakom resp. generator och linjetavlor, men på den tiden användes inga reläer. Linjetavlan har förresten blivit tillbakaflyttad ca 3/4 m i början av 1930-talet. Placeringen av tavlorna för generatorerna är omvänd, G1 dåvarande fält är nuvarande G7.

Batteriet, som var ganska litet, var placerat i omformarerummet ungefär där batteriomformare 1 är nu och något in i nuvarande magnetiseringsrum. Det var kvar där till år 1932.

I maskinsalen var dåvarande G1, de Lavals turbin på 5000-7000 kW monterad, men ej körd, då det fattades både färdiga pannor och ångledning förutom el. anslutning. Generatoren var av ASEA fabrikat och hade nr 100 000, vilket ASEA då reklamerade med flera gånger. Efter G1 skrotning har generatoren gått som synkronmotor i Stadsforsen i flera år. Maskinsalstaket var av Töreboda konstruktion. En del sade, att det var vackert.

I kondensorkällaren fanns en vägg till som gick ca 2 m från ytterväggen åt gatan. Den väggen hade sitt stöd i pelarna, som bär upp maskinsalgolvet. Utrymmet mellan väggarna var för inkommande kyluft till generatorerna. På gaveln utanför G4 plats fanns en bra stor sidobyggnad av trä för rening av generatorluften. Själva renaren bestod av en hel massa löst spunna rep från tak till golv, vilket luften fick strila emellan. Då ovanstående varit i drift en tid, visade det sig, att reningen av luften var underhaltig. Anordningen bibehölls dock till i början av 1930-talet.

I pannhuset monterades P1, P2, P3 och P4, men ingen panna blev färdig förrän långt fram på sommaren.

De delar som fanns 1917 och som fortfarande är kvar är inte många. T9 och T10, fastän omgjorda, batteriomformare 1 och något senare även fussomformaren, tornvattentanken, Topsy (värmeväxlaren för bostäderna) och el. tubpannan. Kolelevatoren i pannhustaket blev färdig i slutet av samma år, traverserna i transformatorverkstaden och en maskinsalstravers.

Under byggnadstiden var kaptan Fogelström arbetschef för VK. Drvm Thalenius skötte installeringen. Till en början var driftchef Forsblad här mera tillfälligtvis och då hade han kontor där högfrekvenstelefon nu är. Instrumentverkstaden var även kontor, och där fick vi förresten 1918 och något senare hämta avlöning. Aktsamma om statens medel får man väl också tolka det till att det var. En lördag var traversköraren ledig under G2 montage, och då tog han propphuvarna för traversen med sig. Ej heller fanns det andra propphuvar att få.

Vid samma tid fanns en cementgjutare som en och annan gång tog upp en 50-öring eller 1 krona som han spottade på och sade "tuu" och sedan kastade i betongen. Åt gasverkssidan är stenfoten klädd med sten. I betongen som håller den stenen skall finnas åtminstone någon krona.

G2 blev färdiguppsatt strax före påsk år 1917. Ett par dagar före påsk åkte jag härifrån. Innan dess frågade jag driftchef Forsblad, om det vore utsikt få någon fms-plats här. Han frågade, om det inte var roligt resa längre och sade, att någon gång på sommaren skulle platserna utannonseras, och då får de söka vem som vill, så löftet var inget. I mitten av juli 1917 fick jag i alla fall ett brev med meddelande om att maskinistplatser av 1:sta graden, som det då hette, var utannonserade och jag sökte. I ett brev daterat den 12.9.17 meddelades jag, att jag erhållit plats, men först vore det lämpligt att göra färdigt här med G2 för STAL räkning, innan jag tillträdde platsen. I början av oktober kom jag hit igen för provkörning av G2. De Laval's G1 hade blivit körd något tidigare. De proven gick bra, men en söndag var det liksom förgjort med regulatorn med småpendlingar. Från STAL var en ing. Asnö här och resultatet blev, att hela regulatorrörelsen noggrant skulle genomgås de följande dagarna. Några särskilda fel hittades ej. Felet på den dåliga regleringen blev sedan klarlagt, det var obetydlig last på nätet från ÄK.

Den 8 december kördes garantiprovet och kontrollanter var professorerna Lindmark och Alm samt ing Bilt i Kiruna som sakkunnig. Efter proven skulle skovelsystemet inspekteras, och tiden ramlade iväg till jul, då det var färdigt för min del. Därefter skulle jag till Finspång ett slag för att göra klart med räkningar och dylikt. Den 1 januari 1918 skulle jag börja hos Staten och blev ordinarie maskinist från nämnda datum. Av driftchef Forsblad fick jag permission till den 6 januari, emedan det före jul blev känt, att de som jag skulle träffa i Finspång var borta. På så sätt blev jag ordinarie en vecka före det jag började, vilket torde vara sällsynt.

För senare tiders tjänstemän, kanske inte för alla, är det okänt, att man fick betala en mindre del av pensionsavgiften från 25 års ålder, och för min del var jag skyldig staten lite' över 100 kr, som drogs utav under 5 år. Den 1 juli 1920 vill jag minnas, att sådana skulder avskrevs i nya lönereglementet. Jag har hört, att något tidigare en maskinist funnits i Trollhättan, vilken vid anställningen blev skyldig över 1000 kr, som också drogs utav lönen. Ytterligare en sak, som kanske för många är okänd, är att man då fick betala lösen för konstitutorial, och jag har ett som är stämpelbelagt den 2.1.1918 med lösen 36 kr. I gengäld är det konstitutorialet mer än dubbelt så stort som senare. En sak tror jag vore nyttig, om för varje lönegrad, den pensionsavgift vore angiven, som befattningshavaren skulle erlägga, i det fall han skulle betala sin pensionsavgift.

Under förra världskrigets sista år var det mycket ont om livsmedel. Flera industrier försökte skaffa sina underordnade en del utöver vad som erhöles på ransoneringskortet. Således skaffade sig även VK en butik för kött, fläsk, fisk, salt sill och dylikt. Stora lager var det ej, och ej heller var butiken öppen annat än vissa tider, och det gällde allt att fråga först, om man fick köpa. Butiken var i alla fall i det rum vid transformatorverkstaden, som nu är förråd och där luftbehållaren finns. Butiksföreståndaren var tillfälligt anställd och hette Wikström. Det sades, att han var mycket skrivkunnig och de som han hjälpte med deklaration fick liten eller ingen skatt. Denna affär gick ungefär ett år från hösten 1917 till slutet av 1918. Förrådet var en liten träbyggnad, som var placerad mellan ställverket och portvaksstugan. Verkstaden var ett litet trähus, som var placerat där HFV provrum nu är och innehöll även smedja.

Detta var ett år och nu fortsätter jag göra en snabbare genomgång av de andra 33 åren.

- 1918 1918 var det lite' belastning men synkront med någon maskin i gång för jämnan. Det var ett tämligen lugnt år. Större delen av året var G2 skovelsystem uttaget för att spara bränsle. Kolet var ändå dyrare då än nu.
En liten ovanlighet inträffade i juli vid längre torkväder. Hässlölinjen försvann i 3 stolplängder en natt under spänning på linjen. Vid ungefär samma tid försvann linjen i några stolplängder i närheten av Avesta, där det var 10 kV.
- 1919 I början av februari 1919 insattes spärrånga på G2 axeltätningar och labyrinthplattor, och
den 9 juli brändes T1 (T10) av åska.
Den 16.7. kördes G3 igång upp till ca 1100 varv för första gången,
den 17 var det full fart på G3, släpad av G1.
Den 2 oktober prövades P6.
Den 4.10 lånades från Värtan en 3000 kVA transformator.
I slutet av oktober kom T1 tillbaka. Det fanns en del småfel på turbinerna och väl mest på de Laval-turbinen. G3 skovelsystem kom ej med maskinen, utan den hopsattes för synkron drift och gick som synkronmotor i flera månader före systemets insättning.
- 1920 I januari 1920 insättning av G3 skovelsystem och den 4.2. prov med G3, då den drar sig själv för första gången.
Den 23.3. leveransprov av G3 och någon dag senare bjöd STAL på Stadshotellet. Den 23.3. pannprov På P5.
I april uttogs G3 skovelsystem för synkron drift. Start av G3 skedde över en linje från ÄK. Starten gick dock dåligt, men igång kom vi. Vid någon av starterna blev G3 vänster ändlager skadat.
Den 30.6. skadades T1 av åska, likaså någon av faserna på tredje våningen, som brändes så gott som utav.
Före den 1 juli behövde ingen med månadslön skriva tidlapparna, ej heller var det någon som fick betalt för övertid.
I augusti inkopplades en 3000 kVA transformator.
I oktober erhöles en 5000 kVA transformator som lån.
Den 31.12 provades 15000 kVA transformatorn T3.
I början och slutet av året var en hel del kW och den övriga tiden synkron drift. Då det var 150000 kW var det hög last på VK.
- 1921 Den 22.4.1921 synes man ha provat P7 för första gången.
I oktober utbyttes kraftledningsstolparna av trä mot nuvarande järnstolpar. Då man körde upp riglar [reglar?] i sjätte stolpen, gick hästen för nära ledningen, som var i drift, draglinan svajade upp, och både häst och karl stöp. Kraftverkets område sträckte sig till andra stolpen, som står snett mot linjen men parallellt med dåvarande staket. Marken utanför var sank, och där har jag åkt skridskor vid några tillfällen.
Den 9.12. provades OL1, som den då hette (BL3) med 70000 V.
Den 16.12 togs OL1 i drift.
Den 23.12. uppstod i T7 (= sedermera T11 = nuvarande T4 i RT25) kärnbrand i undre oket. Kärnan svällde ut, som om det varit ett getingbo så stort som ett par händer. I slutet av året blev det tämligen litet med kW, och tämligen mycket turbinarbete i synnerhet på G3, vänster rotor uttogs, kuggar i växeln för oljepumpen avgångna och

hjulen blev utbytta.

1922 Det gick att göra vattensmällar då också. Den 3.1. vid start av G1 fläktes vattenavskiljaren på ångledningen upp ca 400 mm. Någon vidare skada gjorde vattenslaget ej, vilket var tursamt.
Den 6.2. blev en transformator för OL1 i TK felaktig.
Den 21.2. provades P8 för första gången.
Den 5.9. kördes G4 med ånga för första gången. Under resten av september blev betongsträngen i järnvägsspåret färdig och likaså G4. Men på den maskinen har en hel del klickat vid provningar och fått göras om.

1923 Den 14 och 15 mars gjordes officiella prov på G4.
Den 7.4. inkopplades T4 (15000 kVA Siemens transformator) för prov.
Den 20.7. börjades med uppsättning av OL1 utomhusströmbrytare, fabrikat ECK.
Den 8.8. avbrändes 2 faser på L144 vid strömbrytaren.
Den 9.10. provades OL1 120 kV strömbrytare. Tidigare hade det varit tämligen provisoriskt för OL1 matning.

1924 Ett tämligen lugnt år med lite' körning med både kW och synkront. En ovanlighet var dock, att på sommaren var det mycket översvämningar, vintern var snörik med sen vår och sedan hastig smältning. Över Mälarens vattenstånd ges nedan några uppgifter. Kraftverket låg då på en ö, när vattenståndet var som högst, fastän på vägen var det väl bara någon cm vatten. Marken är nu uppfylld på en del ställen.

Datum Vattenstånd i Mälaren

11.5.	5,06
15.5.	5,20
20.5.	5,30
25.5.	5,44
30.5.	5,49
5.6.	5,46
10.6.	5,52
17.6.	5,31
22.6.	5,20

Mälarens avlopp i Stockholm har sedan utökats.

1925 Den 31.5. skadades vid åskväder alla tre golvgenomföringarna för L147.
Den 29.7. brändes L146-S vid åska.
Den 18.8. lossade yttre trumman på G3 vänstra turbinskiva på en sida (ej helt lös) och skadade motsvarande trumma på höger turbinskiva. Systemet sändes till STAL och den 30.8. hopsattes G3 igen.
Den 28.12 skedde isärtagning av G4 högtrycksturbin. Ca 25 skovlar på femte och sjätte hjulen var mer eller mindre avgångna och många voro kantstötta på de andra hjulen.

1926 Den 6.3. kortslutning i G4 generator på undersidan, 10 härvor skadade. Statorplåten

-
- bränd mellan tre spår ca 200 mm från ytterändan.
Den 7.3. överslag på T7 (T4 RT25) 70 kV från alla tre faserna till locket och även till balkongen som var över skenorna. Vid detta tillfälle hade T7 stått inkopplad endast på 130 kV-sidan några timmar.
November: Uppsättning av kraftledningstelefon VK-ÅK. Nuvarande professor Edy Welander och även generaldirektör Sterky var här en hel del gånger för den telefonen. Antennen följde under faserna i 7 stolplängder. Vid skapligt väder gick det mycket bra att använda telefonen. En god tid därefter flyttades ÅK utrustning till TK, men då blev telefonen nyckfull med väder och vind, åska tyckte den inte om alls.
Den 15.12 blev G4 klar efter skadan i mars.
- 1927 Den 13.1. var det lite' fenomen på G4 rotor i lagren. Vid avtagning av lagren var axelhusets ena lagergång belagd med vitmetall på halva lagerytan. Den andra lagergången på axeln var belagd med vitmetall på motsatta sidan. På båda lagergångarna var det mitt för polerna. Fel på rotorlindningen och olika kraftiga poler.
Den 17.2. återkom G4 rotor.
Den 1.3. provades P10 för första gången.
Den 23-26 juni stoppade Trollhättan hela stationen. ÅK matar hela 50 per.-nätet. Det var mycket ojämn spänning i TK under matningen.
Den 20.9. lossade ett stift i G2 kugghjulpumps backventil och kom in i pumpen. Regulatoraxeln stukades, metallhjulet gick sönder, likaså pumphjulen. Efter detta slopades backventilen.
- 1928 Den 4.1. stopp i vattentillförseln i ÅK på grund av is. Ett stopp orsakat av en hel istapp för inloppet har ej förr förekommit.
Den 4.4. eldades i P9 med olja för första gången.
Den 18.4. provades P9. Ca 9000 kW lämnade pannan.
Den 5.5. föreföll det vara vatten i T4 olja. Vid isärtagning var en kylspiral av bly sönder i en klämma och 7 ställen var skadade. Det fanns ca 100 l vatten i oljan. På T4 lindningar var det inget fel.
Den 18.10. inträffade explosion i induktionsregulatorn. Vågberg bränd.
- 1929 Den 12.3. gjordes ett prov på OL1 med grön fas bortkopplad för att utröna kraftöverföringen på två faser. Högsta last var ca 12000 kW från TK och ca 8000 mot TK.
På sommaren skedde tillbyggnad av maskinsalen för G5.
Den 22.9. togs tillloppskanalen för kylvatten till turbinerna i bruk. I den ursprungliga kylvattenkanalen var till- och avlopp intill varandra med endast en skiljevägg.
Under året utfördes en del revisionsarbeten på samtliga turbiner.
- 1930 Under januari uppsattes nya maskinsalstraversen. Tillbyggnad av ställverkets sista del från T10 till portvaxtsstugan.
Under februari restes takstolar på ställverkets tillbyggnad, nuvarande transformatorverkstaden och maskinsalens tillbyggnad.
Den 5.5. sändes T1 till Ludvika för omändring till endast 6 och 20 kV. 70 kV lindningen borttogs.
Den 7-8 juni kortslutningsprov av en ny ASEA 70 kV brytare i ÄT12 för ASEA räkning. Uppsättning av luftkylare på G2. Yttre cirkulerande kylluft på generatorerna skall upphöra.

-
- Den 3.7. återkom T1 från Ludvika och fick heta T10.
Den 18.7. sändes T2 till Ludvika för omändring.
I slutet av juli utbyttes stolparna närmast VK.
Den 10.9. gick inre trumman på G3 höger rotor sönder och slet loss inre trumman på vänster rotor. Vänster rotortrumma hade följt med höger rotor, flera andra skovelringar skadade.
Den 18.9. märktes stora vibrationer på G4. 7 skovlar på första hjulet och 5 skovlar på femte hjulet gick sönder.
Den 21.9. blev G4 klar.
Den 24.9. återkom T2 från Ludvika omdöpt till T9.
Den 6.10. kom T5 (50000 kVA) hit från Ludvika.
Den 27.10. blev G3 klar efter skadan. Luftkylare för statorluften insattes.
Den 15.11. kom en av G5 kondensorer (den första) hit.
Den 13.12. spänningsprovades kapslade ställverket och RT2.
- 1931 Den 5.1. Spänning på T5 för första gången.
Den 28.1. var RT2 med lindningskopplare i drift för första gången.
Den 25-26 februari kom G5 turbinhus hit.
Den 5.3. vattenfyllning för prov av G5 kondensator upp i turbinhuset.
I juli kom G5 statorer och ändkåpor.
I augusti var T11 (T4 i RT25) borta i Ludvika och fick ny plåt i kärnan.
Järnförlusterna i T11 sjönk från 130 kW till 68,4.
Den 18.10 skedde uppsläpning av G5 högra rotor för första gången.
Den 7.12. kördes G5 vänstra rotor för prov. Den 8.12. kom T2 hit (30000 kVA)
Den 17.12. G1 turbinhusunderhalva spräckt ca 1200 mm under flänsen, senare blev G1 skrotad
- 1932 Den 23.1. togs G5 i drift med ånga för första gången.
Den 28.1. togs för första gången fullt ångtryck på P11 upp.
Den 12.2. infasades G5 för första gången.
Den 1 mars togs prov av P11 med last för första gången.
Den 6. - 7.3. togs garantiprov på G5.
Den 21.3. började man uttriva G1 för skrotning.
Den 18 april började man nedmontera G2 för överflyttning till G1 plats.
Den 24.5. hördes metalljud från G5 skovelsystem.
Den 26.5. invigning av VK och besök av kronprinsparet med ca 30 personer. I demonstrationerna ingick även uppkörning med G5. Uppkörningen gjordes lite' långsamt och vid ca 1000 varv försvann gästerna. Därefter isärtogs G5 skovelsystem, och trummorna var glappa och gick mot i tätningskanterna. G1 och G2 platser var tomma, G1 i skrothögen och G2 på lånade järnvägsvagnar. Golvet för de båda turbinerna var borta och det var ett enda stort hål. Nuvarande kungen såg i alla fall nöjd ut och tittade mycket på det som fattades.
Den 20. - 22.7 togs officiella prov på P11.
Den 15.8. togs nya batteriet i drift, det batteri som nu flyttas.
Den 10.10. hade kraftverket besök av prinsen av Wales, prins Georg, nuvarande kung Gustaf Adolf och ca 15 personer.
Under oktober göts golv i maskinsalen för nya G1.
Den 21.11. började man sätta upp G1 på dess nuvarande plats.
Den 19.12. började man montera G2 (27000 kW).

- 1933 Den 14.1. iskravning med ett par tre m djup issörjelager i Mälaren utanför renshuset, första gången något sådant iakttagits här.
Den 16.1. skadades G5 matarrotor på 10 ställen vid en oomläggning. G5 färdiguppsattes under januari, men ledningar fattades.
Den 26.4. uppsläpades G2 högra rotor av G5 första gången.
Den 28.4. uppsläpades G2 vänstra rotor för prov.
Den 30.5. skadades T10 av åska, locket spräcktes, explosionsplåten höll.
Den 7.6. kördes G1 efter omflyttningen.
Den 16.7. skadades T7 av åska, en fas avbrändes inuti transformatorn.
Den 28.8. kördes G2 med ånga för första gången.
Den 29.8. infasades G2 på nätet.
Den 15.10. skedde böjningsprov på G2, 4,5 ton gjorde 0,08 mm. Vid samma prov på G5 blev det 0,11 mm vid mataren och 0,054 vid regulatorn.
Den 16.10 gjordes garantiprova på G2. Ett par dagar senare bjöd STAL på Stadshotellet. Under resten av oktober var det en del arbeten på G5 trummor, som glappade i fästpinnarna.
Den 5.11. G4 har ovanan få skadade skovlar, då andra turbiner är felaktiga. 10 skovlar på första hjulet och 2 på femte hjulet utav.
Den 6.12. G2 sönderkörd. Höger turbinskivas centrumskruv lossnade och pressade isär rotorerna som en domkraft. Höger ändlager brast, höger rotor åkte utåt nära 60 mm, labyrintplattor m.m. trasiga.
- 1934 Den 8.1. P10 västra luftförvärmare smälte ned. Under vissa förhållanden brinner järn bra.
Den 14.1. provkördes G2 efter reparationen.
Den 7.2. Inträffade överslag i första stolpen, först ett par gånger på OL1, sedan på alla linjer. Hela stolpen var spänninglös över 4 timmar för rengöring. Felet var sot och olja från PH och lätt snö. PH skorstenar var då lägre än faserna i stolpen.
Den 25.2. var det en björn inne och tittade på kolbergen, och då fick portvakt Larsson pikar för att han inte såg efter porten. Han skyllde på frun.
Den 27.2. togs Elektrolux matarvattenfilter i drift för första gången.
Den 10.6. 1934 var det medaljutdelning för förvaltare Morath, fms Söderström och portvakt Larsson. Själva medaljutdelningen skedde i entréhallen, därefter blev det kaffe med dopp och tårta på P11 tak för medaljörer och många andra.
Den 16.6. togs L1A kondensatorer och de förra året slopade avledarna i drift.
Den 2.11. började man tillvarataga ångfällornas kondensat.
Den 2.12. spänningsprovades L3, Krylbolinjen.
- 1935 Januari-mars omkopplades LT1-LT2-LT3 för mindre kortslutningsström.
I april började man sätta upp ångmätare för pannorna i gamla pannhuset.
Den 24.4. togs prov med G1 snabbregulator för första gången.
Den 29.6. skadades vid åskväder T7, en högspänningslindning blev så gott som helt avbränd. T7 till Ludvika.
Den 22.12. företogs prov med L8 för första gången.
- 1936 Den 7.6. Spänning på LT6 (nu LT5) för första gången.
Under augusti-september utbyttes alla tuberna i G4 kondensator.
Under november togs kemikaliebehandlingen av matarvattnet i drift.

- 1937 Den 18.3. spänning på P12 central för första gången och prov av P12 fläktmotor.
Den 24.4. vattenfylldes P12 för första gången.
Den 14.6. uppbrändes matarvattenpump 8 strömbrytare. Även P12 automater A och B skadades.
Den 15.6. var det fyr i P12 för första gången.
Den 12.7. provades P12 med last för första gången.
Den 17.11. började G2 båda axeltätningar blåsa, under natten avtappades ca 650 l vatten från oljetanken, följande natt ca 550 l. Felet på tätningarna uppstod vid prov med hög överhettning på P12. G4 tätningar försvann samtidigt i ett stort moln. Även G5 tätningar skadades.
Under år 1937 var det mycket körning och det blev 110.000.000 kWh, högsta timeffekt var 106.000 kW.
- 1938 Den 13.1. exploderade P11 kolpulverfläkt A. Fläkthuset söndersprängdes och kolpulverrören efter fläkten gick helt av. Alla fönsterrutor med bågar i P11 undre våning gick sönder.
Den 22.1. inkopplades RT2 reaktansspole för första gången.
Den 3.2. blev P12 rökgasfläkt B hjul trasigt, ett par skovlar kastades ut genom skorstenen, och en skovel tillbaka till rökgasfläkt A.
Under mars och april utbyttes 6 kV brytarna för RT1, RT2, T9-T10, T7 och 6 kV AB-S.
Under september sattes renshusmattorna upp i gamla renshuset.
Under oktober och november utbyttes 20 kV brytarna mot nuvarande luftbrytare.
Den 6.6. inkopplades linjen Finnslätten-Horndal och LOP för matning för första gången.
- 1939 L0Q inkopplades. Förut hette den linjen till Finnslätten ÄL8.
Den 23.2. inkopplades T1-70-S, L3 och L8 i Finnslätten för manöver från VK.
Den 5.3. togs L9 i drift för matning av Surahammar.
Den 28.3. började man smälta i stolpgalvaniseringsgrytan.
I augusti började man byta ut 70 kV brytarna mot nuvarande BBC luftbrytare.
Den 5.11. Bandet över 10 st radiella skovlar på G2 borta samt en bit av en skovel. De 10 skovlarna samt 10 st friska skovlar mitt emot bortkapade med svetslåga.
- 1940 Den 18.5 skadades Lindström av el. ström vid T5-70-S.
Den 22.5. blev det överslag i T9 kabelboxar i strömbrytarcellen. En del porslin splittrades.
Den 5.6. blev det överslag mellan uttagen på T11-70 kV spänningstransformator. Det spred sig sedan till 70 kV A samlingsckenor och skadade 3 stödisolatorer och en frånskiljare. Efter detta skulle inte någon olja få finnas i 70 kV rum 2.
Den 6.6. blev det överslag i OL1-S gul fas. Ett ca 10 mm stort hål brändes på sidan av burken, en mer egendomlig skada. Ljusbågen hade först gått igenom ett hål efter en uttryckt träplugg i presspanen och träribba utan att skada dem.
Den 12.7. T12 felaktig, överslag inuti.
Den 23.9. T3 felaktig, överslag i en spole.
Den 19.11. T11 sändes till Ludvika för omändring och ökning av effekten från 20.000 kVA till 30.000 kVA.
Under december utbyttes samlingsckenorna i 70 kV-salen från 35 x 40 mm kopparrör

till 32 x 40 mm rör

- 1941 Den 3.1. inkopplades Mek. Verkstadens central.
Den 13.1. kom T11 kärna hit, nu På 30.000 kVA.
Den 3.2. började telegrafverket montera automatiska telefonväxeln, vilken utbyttes för ett par år sedan.
Den 17.2. sändes T12 kärna och lock till Ludvika för omändring från 20.000 till 30.000 kVA.
Den 17.3. togs Köpings-stationen i drift för första gången.
Den 7.4. började den nya verkstaden tagas i bruk. Den 19.7. L145 kabel bränd ute på kolgården. Någon gång tidigare hade HFV slagit ned något rundjärn för att lägga delar emot. Dock, flera timmar sedan HFV gått hem löste L145 ut. Max Sievert i Sundbyberg har den skadade biten, vilken firman vid ett tillfälle visade och sade, att kunden meddelat, innan felet var funnet, att Max Sievert gör dåliga kablar, och så här handskas kunden med kablarna.
Den 12.8. Avmagnetiseringsprov på G4.
Den 27.8. Avmagnetiseringsprov på G1.
Den 4.9. kom T12 kärna och lock hit efter omändring till 30.000 kVA. Den 3.11. provkördes reservångturbinen, som finns i vagnen, för första gången, högsta last 65 kW.
- 1942 Den 19.2. började man med installation i HFV varmförråd.
Under februari och mars ändrades T2 för matning av P02. 6 kV släpps in på 20 kV och 2,3 kV uttages, men lite' mer är ändringen inuti.
Den 12.3. togs transformatoroljetankarna i källaren i bruk.
Den 27.5. T3 kom till Finnslätten.
Den 19.8. P02 provades för första gången.
Den 30.9. G1 högra stator bränd i tändningarna. Dessa voro dåliga, varför båda statorerna sändes till ASEA för omlindning.
Den 18.10. provades T3 i RT25 för första gången.
Den 6.11. togs garaget i bruk.
Den 1.12. skedde omdöpfung av transformatorerna i RT25. Den nyhitkomna skall heta T1, den gamla T1 skall heta T2 och den gamla T2 skall heta T3.
Den 22.12. En 800 mm lång spricka i en svets i G5 kondensor upptäcktes.
- 1943 Den 13.1. Avbrott i G4 rotorlindning vid start. Då G4 stoppades förra gången märktes inget fel.
Den 23.2. högspänningsprovningen på HFV provades för första gången.
Den 15.6. exploderade 70 kV sektionsbrytare, locket på gr. fas kastades utav brytaren. Oljan slog eld. Alla stödisolatorer och allt frångiljareporlin i salen gick sönder. LOP-S brytare mycket skadad. L0Q-S fick två stödporslin på baksidan trasiga.
Strömtransformatorerna i taket och genomföringarna i väggarna sändes till ASEA, Ludvika. Taket på vinden lyftes upp.
Den 20. - 24. uppsattes två kapslade brytare och utbyttes två strömtransformatorer på skenor i kapslade ställverket.
Den 5.7. gjordes 70 kV salen, rum 3, klar efter skadan den 15.6.
Den 19.9. T3 i RT25 felaktig, löste för Buchholz med tämligen mycket gas. T3 sändes senare till Ludvika för reparation.
Den 31.10. var det en livs levande älg på kvd-tomt.

Den 17.12. blev eldare Pettersson ihjälgasad i PH gasverk.
Den 20.12. togs förnicklingen i bruk.

- 1944 Den 6.1. L0Q-S färdig efter skadan den 15.6.-43.
Den 24.1. kom från ÄK 70 kV sektionsbrytare hit, den 27.1. provades brytaren.
Den 15.2. uppsattes avledare på 70 kV A skenor.
Den 9.3. Stadens kabel 6 avbränd i närheten av reningsverket ca 1 dm utanför en skarvbox. Vid provtillslagning tidigare löste brytaren omedelbart, och då brände faserna ut olika långt in i kabeln. Vid något senare prov blev strömmen inte så stor, att det blev utlösning, men brytaren bröts efter någon 1/4 minut. Detta är det enda mig veterliga fall, när vi haft dylikt på 6 kV. Dock har vi haft det 4-5 gånger På 190 V.
Den 15.3. uppsattes avledare på 70 B skenor.
Den 16.5. prov på T5-70-S manöverspänning. Vid 68 V tjänstgör manövern.
Den 18.6. linjeprova på L0P. 1 fas på G2 var ansluten till en fas på L0P, den andra fasen på G2 och L0P var jordade i resp. VK och RT25. Temperaturen i fasen mättes. Efter ca 20-30 min. körning torkade väl VK jordplåt, jordplåtens lina brändes utav, G2 spänning steg, innan någon hann dra ner magnetiseringen, det blev överslag till kantskoningen utanför entréhallen och någon signalledning brände utav. Strömmens storlek före felet var det ingen som upplyste om, men i runt tal torde den ha varit 400-600 A.
Den 23.6. utbyttes T10 lindningskopplares manöverlåda.
Den 11.7. söndersprängdes 200 kV br. fas avledare i RT25 på grund av åska. Man hade då monterat så, att linjen pekade med nära nog rak sträcka in i avledarna.
Den 14.7. togs prov på 10 MVA kondensatorbatteri i RT25 (ASEA batteriet).
Den 9.9. brände LT2 i RT25 mittenfas högspänningslindning på två ställen på grund av åska.
Den 15.9. provkördes tornvattenpump 3 för första gången.
December. Tidigare var 20 kV linjernas kabeltorn på förrådsgården ungefär i västra änden av nya kallförrådet men kablarna utflyttades nu till nuvarande kabeltorn. L147 kabel togs upp hela vägen och användes som skarvning av L143, L144 och L145 kablar. Uppåtningstransformatorn kom då väl till pass och kunde stå inkopplad hela omflyttningstiden.
- 1945 Januari. Fortsättning av arbetena på 20 kV kablarna.
Februari. Summamätning av VK maskiners last för överföring till Stockholm monterades.
Den 13.4. gamla T4 (Siemens transformatorn) bränd och senare skrotad.
Den 1.6. Diesels kompressor i RT25 togs i drift för första gången.
Den 17.6. togs RL6 i drift för första gången.
Den 3.7. inkopplades avmagnetiseringen på G2 och den togs i drift.
Den 6.7. inkopplades avmagnetiseringen på G5.
Den 24.7. uppstod vid åskväder en 400 mm lång spricka i en gammal svets på T12: dock inga andra skador i transformatorn.
Den 27.8. Likströmsprov i linjer från Trollhättan till Grisslehamn över VK och RT25. Enligt Town testen blev det 29-30 amp. i RT25.
Den 26.11. G2 skovelsystem mycket skadat, senare insattes ett lånat skovelsystem.
Den 21.12. brast ett manometerrör för G1 regleringsoljetryck, ca 100 l smörjolja åkte ut på golvet i kondensorkällaren.

- 1946 Den 13.1. exploderade en fas i en 200 kV BBC luftbrytare i Horndal, ca 2 tim. senare gick T11-70-S åt skogen.
Den 25.1, inkopplades matningen till stålverkstaden.
Den 15.3. inkopplade ASEA en högfrekvensugn.
Den 21.5. togs värmeprov på T5, magnetiserad till 5170 amp. på 6 kV sidan.
Den 3.7. bortkopplades T11 för utflyttning till RT25.
Den 1.9. brändes P12 södra luftförvärmare.
Den 8.10. togs BL3 i RT25 i drift.
Den 18.10. 6 kV Petersenspolen i drift för första gången. Samtidigt försvann nollpunktsmotståndet för RT1 eller RT2. Under de år nollpunktsmotståndet funnits, är det mer än 10 st som blivit uppbrända vid jordfel på 6 kV. Nästan alla gånger har det varit fel på stadens kablar.
Den 23.11. utbyttes samtliga 70 kV frånskiljare i 70 kV salen, rum 1, mot nya stavfrånskiljare.
- 1947 Den 10.1. YL5 togs i drift för första gången.
Den 7.3. Brändes en härva utav på G3 vänstra stator mot matarmaskin på övre sidan.
Den 4.4. sändes T12 (30.000 kVA) transformatorn till Finspång sekundärstation.
Den 21.4. lossades en packningsgland på en av P11 la Mont-pumpar under drift av P11. Det blev en mycket mättad ångbildning i P11 och P12 och i 500 V centralen för P12 blev det kortslutning och tillbucklat lock och kabelfel i boxen för P12 rökgasfläkt B och hål i blymanteln på en annan kabel.
Den 16.6. omkopplades LT3 från 190 till 380 V.
Den 20.6. omändrades spänningen på P7 motorer från 190 till 500 V.
Den 13. - 28.7. omlades spänningen på verkstad, kontor, förråd och balkgalvaniseringen till 380 V.
Under juli-augusti omlades spänningen för G1, G3 och G4 hjälpmaskiner från 190 till 500 V samt samtliga pannors hjälpmaskiner i gamla pannhuset.
Den 31.8. omlades spänningen i stolpgalvaniseringen och stålverkstaden till 380 V.
Den 12.9. omlades spänningen i bilverkstaden till 380 V.
Den 28.9. omlades spänningen på kolgården, kallförrådet och i bilgaraget till 380 V.
Den 3.10. började Hedemora Verkstäder bygga brännoljetank 5.
Den 4.10. G5 felaktig. utlöste av vibrationer. Alla ringarna utanför nr 34 skadade.
Den 1.11. togs centralen för oljetankar 3 och 4 i drift för första gången.
Den 6-9.11. utbyttes frånskiljarna för L1A, L1B och senare för L7.
Den 1.12. Spänning på centralen till nya stolpgalven för första gången.
- 1948 Den 23.2. kom första delen av G6 kondensor hit.
Den 24.2. spänning på 380 V centralen i pumphuset vid tank 1 och 2 för första gången. Den 4.3. började STAL montaget av G6.
Den 22.3. kom T6 hit från Ludvika.
Den 7.6. provades fasföljden på T11 (Sillre transformatorn) och RT11.
Den 17.-18.8. nedmonterades utomhusställverket i VK.
Den 1.10. togs snabbtelefon från P12 kontrollrum till kontrollrummet i bruk.
Den 6.-8.11. Överflyttning av alla ASEA kablar till nya 6 kV ställverket.
Den 14.11. började man överflytta stadens kablar till de lediga brytarna i kapslade ställverket, som förut varit upptagna av ASEA.
Den 24.11. sönderbrändes reaktorn för ASEA, många parter i reaktorn blev helt avbrända, alla stödisolatorer för 6 kV på väggen blev skadade och fläckiga av

kopparstänk.

- 1949 Den 4.4. började man med utbytet av vändskivan.
Den 4.6. 380 V På centralen i nya renshuset för första gången.
Den 11.6. omlades spänningen i gamla renshuset till 380 V.
Den 4.7. togs nya vändskivan i drift.
Den 9.7. exploderade L7 gul fas kondensator och blev bara skrot, de övriga båda kondensatorerna blev skadade tillika med två av spänningstransformatorerna. Oljan slog eld. Ca 70 l olja brändes upp, hela salen blev nersotad och de närmaste fränksiljarna i taket fick lov att bytas.
Den 24.7. inkopplades en ny reaktor för ASEA matning.
Den 16.9. släpptes vatten i nya kylvattenkanalen för första gången.
September-oktober. Omflyttning av generatortavlorna i kontrollrummet för att ge plats åt G7.
Den 26. - 27.9. ånggarantiprova på G6 togs. STAL bjöd på Klippan för drygt 30 personer.
Den 15.10. sattes nya huvuduret för tidkontrollanläggningen i drift för första gången.
Den 30.10. inkopplades RL7 i RT25.
Den 11.11. mycket fel på galvens kablar, 2 blev brända utanför stolpgalvens syrkar, 1 hade blivit skadad av nedslaget rundjärn för att fästa riktmaskinen. Två spettade man i. Ca 600 m. ny kabel lades ut.
- 1950 Den 21.2. intogs LT5 för revidering. Den sattes sedan upp på P13 topp och heter nu LT9.
Den 27.3. togs T2 in för revidering. Lindningarna avlyftes för rengöring. Sedan insattes T2 på T11 plats.
Den 12.4. flyttade man till nya driftkontoret.
Den 27.4. Ett mer ovanligt fel på ASEA kabel 8, som matade parallellt med ASEA kabel 7 inträffade. I VK sitter A-mätarna i gul fas och enligt VK mätare var lasten borta på kabel 8. Kände man på kablarna var 7:ans kabel varmare än 8:ans. Hos ASEA visade 7:ans kabel 220 A och 8:ans kabel 180 A. I VK visade 7:an 380 A. ASEA mätare sitter i brun fas. Vid megning av kabel 8 hos ASEA på deras middagsrast blev det bra värde. Vid ringning från VK och kortslutning hos ASEA visade det avbrott i gul fas. På e.m. kördes ASEA med båda kablarna inne. På kvällen uppklarades felet. Hos ASEA hade kablarna blivit skarvade på gården. Över en box blev det körväg. En fas i boxen hade blivit utdragen och det fattades väl 0,5 eller 1 mm till kontakt. De båda andra faserna hade även blivit utdragna men ej så mycket, att de släppt. Ingen brännskada fanns i boxen.
Den 11.6. T11 inkopplades för matning och samtidigt blev det reglerad spänning på 6 kV samlingskenor.
Den 13.6. explosion i kapslade ställverkets kabelkällare och samtidigt även explosion i stadens gamla elverk. Stadens kabel 2 brändes utav i kabelkällaren och satte fyr på fler kablar. Sammanlagt 8 kablar skadades. Oljeboxen på stadens brytare 2 sprack men kabelboxoljan tände ej. Något senare uppstod även fel i ASEA ställverket.
Den 22.7. Inkopplades LT12 för matning av 190 V.
Den 22.7. bortkopplades LT1 för omkoppling till 380 V.
Den 30.8. G6 fältbrytare brändes, beroende på en länk som brast och att ASEA tagit för klen material vid tillverkningen.
Den 9.9. inkopplades centralen i nya kompressorhuset.

Oktober. Omläggning av stadens kablar i kapslade ställverket för att minska på korsningarna.
Den 12.11. spänningsprovades T12-RT12 och utprovades fasföljden.
Den 20.11. Fyr i P13 för första gången.
Den 1.12. Belastning på P13.
Den 4.12. Fest för P13, ca 450 personer fick smörgåsar, pilsner och kaffe. Tal av Gd Rusck och kvd Hansson.
Den 6.12. G1 kördes för första gången efter insättning av ett nytt skovelsystem.
Den 7.12. RSP3-B frånskiljare sönderbränd vid manöver, och hela salen nedsotad.
Den 16.12. Spänning på nya LT4 (6.000 kVA) för utprovning av fasföljden.
Den 28.12. Reviderades gamla LT4 (2.000 kVA) Sedan sattes den upp på P14.

- 1951 Den 12.1. sändes T4 (Malfors transformatorn) till Ockelbo.
Den 2.4. kom nuvarande T12 hit från Ludvika.
Den 5. - 6.4. skrotades gamla T4 kärna. 96 öre kg för plåten, frånräknat tryckplåtar och bult. Bra betalt.
Den 16.4. ena delen till G7 kondensator kom hit.
Den 3.6. U1 togs i drift för matning av lokalen.
Den 8.6. U4 togs i drift med reaktor U4-DX. Den 4.7. togs nya T12 (30.000 kVA) transformatorn i drift.
Den 7.7. togs U3-DX i drift för första gången.
Den 1.8. kom T7 hit från Ludvika.
Den 24. - 28.8. Överflyttning av L7 spärrar, kondensatorer och anslutning av högfrekvenstelefon på L1B plats. L1B omdöpt till ÄL7-S.
Den 10.9. Prov av P14 för första gången.
Den 18.11. G7 provkördes med ånga för första gången, likaså infasades G7 på nätet.
- 1952 Den 11. - 12.2. togs garantiprova på G7. Den 12.2. STAL bjöd ca 30 personer på Stadshotellet.

Västerås i maj 1952

Förkortningar:

Drvm	Driftverkmästare
fms	förstemaskinist
G	Generator
HFV	Huvudförrådet Västerås
L	Linje (kraftledning)
L0P, L0Q,	0-linje (förlängd samlingssskena mellan två ställverk) branch P/Q/R. VLOQ/VL0Q osv = Västerås Linje
L0R	
LT	Lokaltransformator

OL1 / BL3	Linje mot Trollhättan via Köping (O = Olidan?)
P	Panna
PH	Pannhus
P02	Elpanna 2
RL	Rikslinje / Riksledning
RT	Reglertransformator
RT25	Ställverket på Finnsletten, tillkom 1937-1938 för nedtransformering 200 kV rikslinjer till 70 kV som används inom Älvkarlebyområdet
S	Brytare (Switch)
T	Transformator
TK	Trollhättans Kraftverk
VK	Västerås Kraftverk
YL5	Linje till Tillberga omformarstation (Y = linje till annan abonnent än Vattenfall, i detta fall SJ)
ÄK	Älvkarleby Kraftverk
ÄL	Älvkarleby Linje / Ledning
ÄT12	Möjligen det tidigare utomhusställverket med en transformator 130 kV till 70 kV för inkommande linje från Trollhättelinjen OL1

Översvämningen sommaren 1924

VESTMANLANDS

Nr. 120 (102:a ärgången) 1932-05-27 Fredagen

Kungligt främmande besiktigade statens kraftverk i Västerås.

Visning för kronprinsparet, regeringsledamöter, vattenfallsstyrelsen m. fl. inbjudna. — Generaldirektör Malm bringar ett tack till dem som stått bakom nyanläggningarna.

Från kronprinsparets besök vid kraftverket. Kronprinsen skriver ett namn i boken för besökande medan kronprinsessan och driftchefen K. G. Ljungdahl intresserat titta på.

Det flögades i går på stadens offentliga byggnader och kanske på en del annan privat, men detta var väl strängt taget de enda tecknen på att något särskilt var i gång. Det var kungligt främmande på sta'n, kronprinsen och kronprinsessan i sällskap med bl. a. statsministern och andra regeringsledamöter voro på vänt i anslutning till besiktningen

Mörtnäsdramat. Tre huvuddukar saknas i Kumla.

Grannarna tro att den hos Granberg funna huvudduken är fru Hedströms.

Två av döttrarna resa till Mörtnäs för att undersöka saken.

Extra landsfiskalen Nils Högen-dahl i Sala fortsatte på torsdagen — enligt vad Länsstämningen er-farir — sina undersökningar rör-ande Granbergs ställning till Mörtnäsmorden. Han genomgick där-vid i Kumla fru Anna Kristina Hed-ströms tillhörigheter. Det konstaterades att åtminstone tre av de av henne ägda huvuddukarna voro borta, en omständighet, som givet-via kan sättas i samband med morddramat. En son till fru Hed-ström, som var närvarande vid dagens undersökning, hade set-tenne packa och kunde därför giv-ganska noggranna upplysningar om vad som nedpackades. Två fru Hedströms döttrar skola nu resa till Mörtnäs för att söka tag-reda på de felande huvuddukarna varefter undersökningen fortfa-ltas. Landsfiskalen höll i övrigt under torsdagen förhör med ett par gran-nar till fru Hedström, vilka nu nå-got säkrare trodde sig igenkän-nen hos Granberg funna huvud-duken som fru Hedströms.

Som bekant har man hos Gran-berg antruffat en huvudduk, som antages ha tillhört den mördade fr-He-dström. Fru Hedströms döttra-da berättat, att deras moder härd-en ganska stor uppsättning dylik huvuddukar av olika form och färg. Hon brukade i allmänhet bära en dylik då hon skötte sin husliga syssla, och då hon vände fru Zetterbergs sjukdom skulle gå för huskällan visade Mörtnäs, ä-det högst antagligt, att hon tagit med sig några av sina huvuddukas då hon reste ned till älsklingens i Långopolen kommer, vilka under

VLT-artikel om kungabesöket 1932

Amatörfoton från björnbesöket 1934